

KURYER LITEWSKI

w Wilnie w Piątek dnia 1 Lutego v. s. 1824 Roku.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

CESARZ JEGOMOŚĆ, na przełożenie P. Głównego Opiekuna Towarzystwa Czełkolubnego, Ręczywistego Radcy Tajnego, Xiążęcia Galięyna, o otwarciu pod wiedzą tegoż Towarzystwa w tu-teyszej Stolicy (St. Petersburgu) Domu Opatrzenia Ubogich, Na yłaskawiey raczył darować do kaplicy tego domu Ewangelie ołtarzowe i wszy-skie, do sprawowania Najswiętszych Tajemnic po-trzebne naczynia święte i należące do tego ap-paraty. (G. S. P.)

W listopadzie i grudniu r. z., od osoby, imię swe ukrywającej, przysłane zostały na rzecz do-mu wychowania ubogich dzieci, pod opieką CE-SARSKIEGO Towarzystwa Czełkolubnego, 710 xią-żek w języku rossyyskim. Ofiara ta, z powinna dla osoby ją czyniącej wdzięcznością, przyjęta zo-stała.

Wysoce Przenaywielebniejszy, Seraf m. me-tropolita nowgorodzki i sankt petersburski, w gru-dniu r. z. do kaplicy domu opatrzenia ubogich pod opieką CESARSKIEGO Towarzystwa Czełkolubnego, ofiarował różne ubiory i sprzęty, do obrzędów kościelnych potrzebne. (G. S. P.)

Na y wyżej potwierdzone Etaty, o których opiniją Rady Państwa umieszciliśmy w numerze poprzedzającym.

A. Etat dla Oddziałów Izb Skarbowych 29ciu gubernii wielko-rossyyskich, prócz Oddziału go-rzałczanego.

A. W edwu Stolicach.

1) *Gospodarskiego*: 1 radca 2000 r., 4 naczelników stołów: 2 do wydziału rewizyynego, 3ci do zarządu włościan, 4ty do artykułów czynszowych, każdy po 1000 r., 4 pomocników po 600 r., 7 kancelistów po 400 r. ogół 11,200 r.

2) *Kaznaczeystw*: 1 podskarbi gubernialny 2000 rubli, 2 naczelników stołów do interessow potocznych po 1000 rubli, 2 kontrolerów do re-wizyi wiadomości kaznaczeystw powiatowych i innych mieysc po 1200 r., 2 buchalterów do utrzy-mywania xiąg i układania wiadomości po 1200 r., 2 pomocników przy naczelnikach stołów po 600 r., 4 pomocników przy kontrolerach i buchalterach po 700 r., kancelistów do każdego stołu po 3: starszych 6 po 400 r., młodszych 12 po 500 r. o-gół 18,800 r.

3) *Kontrolnego*: kontroler gubernialny 2000 r., 3 kontrolerów do rewizyi xiąg i rocznych rachun-ków kaznaczeystw powiatowych i innych mieysc po 1200 r., 5 pomocników po 700, kancelistów: 3 starszych po 400 r., 3 młodszych po 300 r. ogół 9,800 rubli.

4) *W ogólności w Izbie Skarbowey*: 2 aseso-rów po 1500 r., 1 sekretarz 1200, rub., 1 protoku-lista 1000 r., 1 żurnalista 1000 r., 8 kancelistów po 400 r., 2 przysiężnych po 200 r. ogół 9,800 r.

Na potrzeby kancelaryyne, stróżów, ludzi do rozsyłania, takż na drwa, świecy i dodatek, w mia-rę potrzeby officyalistów kancelaryynych 18,000 r. ogół 67,600 r. a dla dwu stolic 135,000 rubli.

B. W dalszych 27ciu guberniach.

1) *Gospodarskiego*: 1 radca 1500 r., 2 na-czelników stołów: jeden do wydziału rewizyynego, drugi do wydziału włościan skarbowych i artyku-łów czynszowych, po 600 r., 3 pomocników: 1 do wydziału rewizyynego, 2gi do wydziału włościan skarbowych, a 3ci do artykułów czynszowych, po 400 r., 5 kancelistów po 300 r. ogół 5400 r.

2) *Kaznaczeystw*: Podskarbi gubernialny 1500 r., 1 naczelnik stoła 600 r., 1 kontroler 900 r., 1 buchalter 900 r., pomocnicy: 1 przy naczelniku stoła 400 r., 2 przy kontrolerze i buchalterze po 500 r. 6 kancelistów po 300 r. ogół 7100 r.

3) *Kontrolnego*: 1 kontroler gubernialny 1500 r., 2 kontrolerów po 900, 2 pomocników po 500 r., 4 kancelistów po 300 r., ogół 5500 r.

4) *Ogólnie w Izbie Skarbowey*: 1 assesor 1000 r., 1 sekretarz 800 r., 1 protokulista 600 r., 1 żur-nalista 600 r., 6 kancelistów po 300 r., 2 przysię-żnych po 150 r. ogół 5100 r.

Na materyały kancelaryyne dla wszystkich wyżej wymienionych wydziałów, prócz gorzałczanego, takż, na stróżów, drwa i świecy 8000 r. Ogół na jedną guberniją 31,000, a na 27 gubernij 839,700 r. ogół na 29 gubernij 974,900 r.

Nadto na dodatki officyalistom kancelaryy-nym, we wszystkich 29ciu guberniach wielko ros-syyskich, prócz archangielskiej, ołoneckiej i kau-kazkiej po 2000 r. na każdą Izbę Skarbową, a na 26 r. 52,000. Do pobieranych na dawniejszy o-snowie przez PP. Wice-Gubernatorów gubernij wielko-rossyyskich pensyy, prócz wypłacającej się dla nich za wydział poborów trunkowych r. 36,975. Ogół 1,063,875.

Uwaga: 1) Chociaż płaca dla officyalistów i służących w oddziałach Izb Skarbowych naznacza się tu oddzielnie i w liczbie oznaczonej, zostawia się jednak prawu Wice-Gubernatorów rozdzielać ją podług pracy i zdatości tych urzędników, nie wychodząc z resztą z ogólnej naznaczonej na ka-żdy oddział summy, i nie pomnażając ich w jed-nym przez umniejszenie w drugim. 2) W zdarze-niu koniecznej potrzeby pomnożenia liczby kancel-istów w niektórych stołach, Wice-Gubernator przeznacza ich na rachunek osobno przydanych do Etabu do summy kancelaryynej 2000 rubli. 3) W zdarzeniu pozostałości po skończonym roku z ogół-nej summy kancelaryynej, pozostałość obraca się na nagrodę nadającą się, podług uwagi Izby Skarbowey.

Na tym etacie własną Jego CESARSKIEY Mo-ści ręką napisano tak: *Ma być podług tego.*

ALEXANDER.

Sankt-Petersburg dnia 18 stycznia 1825 roku.

B. Etat Izb Skarbowych dla Gubernij: trzech noworossyyskich, dwóch matorossyyskich, dwóch litewskich, dwóch białoruskich, inflantskiej, estoń-skiej, wołyńskiej, mińskiej, podolskiej, kijow-skiej i slobodzko-ukraińskiej.

Wice-Gubernator 4000 rubli.

W oddziałach:

1) *Gospodarskim*: 1 radca 1500 r., 2 naczelników stołów: jeden do wydziału rewizyynego, drugi do wydziału zarządu włościan i artykułów czynszowych

po 600 r., 3 pomocników: jeden do wydziału rewizyjnego, drugi do zarządu włościan skarbowych, trzeci do artykułów czynnizowych po 400 r. 5 kancelistów po 300 r. Ogół 5400 r.

2) *Oddział gorzałczany i solny.* 1 radca 1500 r., 1 naczelnik stoła 600 r., 2 pomocników: jeden do wydziału gorzałczanego, drugi do solnego po 400 r., 5 kancelistów po 300 r. Ogół 3800 rubli.

3) *Kaznaczeystwo.* Podskarbi gubernialny 1500 r., 1 naczelnik stołu 600 r., 1 kontroler 900 r., 1 buchalter 900 r., 1 pomocnik przy naczelniku stołu 400 r., 2 pomocników przy kontrolerze i buchalterze po 500 r., 6 kancelistów po 300 r. Ogół 7100 rubli.

4) *Kontrolny.* 1 Kontroler gubernialny 1500 r., 2 kontrolerów po 900 r., 2 pomocników po 500 r., 4 kancelistów po 300 r. ogół 5500 r.

5) *W ogólności w Izbie Skarbowej:* 1 Asesor 1000 r., 1 sekretarz 800 r., 1 protokulista 600 r., 1 żurnalista 600 r., 6 kancelistów po 300 r., 2 przysiężnych po 150. Ogół 5100.

Na materiały kancelaryjne dla wszystkich w ogóle wydziałów Izby Skarbowej, na stróżów, drwa i świece 10,000 r. Ogół na jedną gubernię 40,900 r. Na wszystkie 16 gubernij 654,400 r. Nadto na dodatki dla officyalistów kancelaryjnych we wszystkich pomienionych gubernijach, prócz estońskiej i tauryckiej po 2000 r. dla każdej Izby Skarbowej, a dla 24ch 28,000 r. Ogół całkowity 682,400 rubli.

Uwaga. 1) Chociaż pensya urzędników kancelaryjnych i służących w Oddziałach Izby Skarbowych naznacza się tu oddzielnie i w liczbie oznaczony, ale zostawuje się prawo Wice-Gubernatorowi rozdzielić ją podług pracy i zdatości tych urzędników, nie wychodząc z resztą z ogólnej przeznaczonej na każdy oddział summy i nie pomnażając ich w jednym, dla zmniejszenia w drugim. 2) W zdarzeniu dostrzeżony konieczności pomnożenia kancelistów w niektórych stołach, Wice-Gubernator przeznacza ich na rachunek osobno dodanych w Etacie do summy kancelaryjnej 2000 rubli. 3) Po przywieźdzeniu do skutku tych etatów, pensya dodatkowa, płaćta się teraz niektórym Wice-Gubernatorom, jeżeli w zbiorze etatów nie przewyższa połozonego tu wyznaczenia, powinna ustać; w przeciwnym zaś zdarzeniu zostaje tylko przy terażniejszej osobie nadal do oddalenia się, i dodatkowe, które będą żądane pieniądze, mają być wypłacane z ogólnej summy kancelaryjnej. 4) W niektórych z Gubernij wyżej wymienionych, pensya dla służących kancelaryjnych, wedle Ukazu 1816 roku dnia 2 sierpnia, wypłaca się srebrem; zaogłem, jeżeli ona wzięta z łażą, przewyższa teraz naznaczającą się dla nich w etacie summe, tedy dodatkowe do niej pieniądze należy wypłacać z summy na wydatki kancelaryjne, do oddalenia się teraz znajdujących się osób, a od czasu przeznaczenia na ich miejsce innych, dawać już wyznaczenie, w tym etacie położone. Zupelnie tak postępować i względem przysiężnych. 5) W przypadku pozostałości od ogólnej summy kancelaryjnej po upływie roku, pozostałość ta rozdać się w nagrodzie oznaczającym się, podług uwagi Izby Skarbowej.

Na tym etacie własną Jego CESARSKIEJ MOŚCI ręką napisano tak: *Ma być płaćtug tego.*

ALEXANDER.

Sankt-Petersburg dnia 18 grudnia 1823 roku.

Dalsze Etaty umieścić się w następującym numerze.

Ukazy Rządzącego Senatu.

1) *Zabraniający przyznawania aktów na czerwone złote.*

Wedle Ukazu Jego CESARSKIEJ MOŚCI, Rządzący Senat słuchali przedstawienia P. Ministra Skarbu, iż Rządzący Senat przy Ukazie z dnia 14 maja 1823 roku, przesłał do niego na rozpatrzenie, przedstawienie Sądu Głównego Kijowskiego Cywilnego Departamentu, przez które uprasza o rozwiązanie: czyli można przyznawać prawa ku-

pne na czerwone złote i tą monetą uzyskiwać poszliny ustanowione? P. Minister Skarbu, porównawszy przedstawienie to z Naywyższemi Manifestami 20go czerwca 1810 i 9 kwietnia 1812 roku, takż z Ukazem z dnia 24 listopada 1821 roku, znajduje, iż prawami temi dozwolono, we wszystkich bez wyjątku Gubernijach zawierać tranzakta tylko na samą monetę rossyjską, a liczenia na cudzoziemską rozkazano przestać; następnie, ani przyznawania aktów na czerwone złote, jako monetę cudzoziemską, ani przyjmowania w tej monecie poszliz aktowych, dozwalać nie należy; którato opinią P. Minister przedstawił do uwagi Rządzącego Senatu. Rozkazali: uznawszy opinią P. Ministra w rzeczy tej z prawidłami zgodną, dać wiedzieć o tem dla należytego wykonania Sądów Głównych i jeneralnych zgim i Cywilnym Departamentom, Rządowi Gubernialnym i Izdom Skarbowym, Gubernij: kijowskiej, czernihowskiej, połtawskiej, witebskiej, mohilewskiej, wileńskiej, grodzieńskiej, mińskiej, podolskiej i wołyńskiej, przez Ukazy. Dnia 31 grudnia 1823 roku. (Z igo Departamentu.)

N I E M C Y.

Od brzegów Menu dnia 21 stycznia.

(z *Gazety Warszawskiej.*)

Xiąże Pruski Fryderyk Gustaw, brat Królewski, przybył d. 13 b. m. pod nazwiskiem Hrabiego Ingenheim do Monachium, gdzie niejaki czas zabawi:

W nocy z d. 21 na 22 b. m. umarł w Sztutgardzie Xiąże Fryderyk Alexander, Franciszek, Konstanty, trzeci syn Xięcia Wilhelma, stryja Króla Jmci Wirtemberskiego, urodzony d. 6 lutego 1814.

Magistrat w Baireuth wydał d. 8 b. m. policyjne urządzenie ponawiając zakaz, aby uczniowie nie bywali w domach szynkowych i bilardowych, chyba z rodzicami swymi, nauczycielami lub opiekunami. Urzysmujący takowe domy, podpadnie karze pieniężnej, jeśli przyymie samych uczniów. Jedno z pism publicznych radzi, aby najpierw karać rodziców, zaniedbujących należyte troskliwość o dobre obyczaje dzieci.

Ostatni jarmark w Lipsku był bardzo lichy. Żaden gatunek towarów nie miał obdytu. Kupcy, którzy od 30 lat jeździli na jarmark Nowego roku do Lipska, postanowili więcej nie przybywać. Wszystko było tanio, sukna, materye jedwabne, skóry i t. d.

Tak nazwany filozof, Pittschaff, chciał zwieźć prowinye pruskie nad reńskie, lecz mu władze krajowe wstępu zabroniły. Mysli więc płyną do Renu do Amsterdamu.

W Bez, w kantonie Wallandyi, odkryto nową kopalnię soli.

H I S Z P A N I J A.

Madryt dnia 6 stycznia.

(z *Gazety Warszawskiej.*)

Król Jmć wydał d. 5 b. m. ustawę w treści następującej: „Dla zaradzenia nieszcześciom, które z różnych pochodząc źródeł, dotyczą Hiszpanij, i ze względu, iż moc i sława Panujących zawisła, po części na obfitości tego, co pokoy drogą handlu, kunsztów i rękodziel z sobą sprowadza, i że Hiszpanija przez swoje płody i położenie dogodnie do handlu ze wszystkimi narodami, może być nierównie bogatszą i ludniejszą, gdy szczególne zakłady i przemysł jej mieszkańców nie doznają tamujących przeszkod, Król Jmć w zamiarze uchylenia tych przeszkod, i otworzenia wszystkich drog publicznych bogactwu, uznał potrzebę postanowienia junty, złożonej z ludzi równie znakomitych z gorliwością swojej o pomyślność kraju, jak z umiejętności i przezornością. Wspowniona junta, której prezesem Don Juan Peres Nuamit jest mianowany, ma zwracać uwagę swoją na wszystkie gałęzie bogactwa krajowego, tak na te, które żywności i surowych materyałów dostarczają, jako też na kunszt, które takowe materyały wyrabiają, oraz na handel, który konsumpcyą ich ułatwia, a produkcyą utrzymuje i powiększa. Rze-

ozona junta ma roztrząsnąć wszystkie istnace teraz prawa i przelożyć Królowi Jmci środki, któreby nayskuteczniej do powiększenia i wydoskonalenia plodów ziemnych i przemysłowych, oraz do prędszego wzrostu kunsztów, handlu i żeglugi przykładać się mogły. Ma także rozpoznać, czyli przywrócenie powszechney junty handlu, mienicy, i kopalni byłoby dogodnem."

PORTUGALIA.

Lisbona, dnia 28 grudnia.

(z Gazety Warszawskiej.)

Nasz handel z Brezylją odniósł raz śmiertelny, czegośmy się spodziewali, odtąd, kiedy Lord *Cochrane* stanął na czele tamieczney potęgi morskiej. Rząd w *Fernambuko*, ogłosivszy się nawet za niepodległośćią, pozwał jednakowoż okrętom naszym przywozić i wywozić towary. Awanturnik *Cochrane*, dowiedziawszy się o tem, pospieszył tam natychmiast i zabrał stojących 7 naszych okrętów. Odebraliśmy tę wiadomość przez okręt *Flora*, który z ładunkiem powrócił i z trudnością zdołał uysć przed tym rozbojnikiem morskim.

ANGLIA.

Londyn dnia 25 stycznia.

(z Gazety Warszawskiej.)

Król Jmć zagał osobiście d. 2 przyszłego miesiąca obrady parlamentu, na których zapewne będzie mowa o uznaniu krajow południowo amerykańskich.

Listy z *Jamaiki* donoszą o znacznem rozkrzewieniu się wiary chrześcijańskiej pomiędzy murzynami niewolnikami. Podobne są także wiadomości z *Antigua*, *Demerary* i wysp Bahamskich.

Podług wydanego tu niedawno dzieła statystycznego, własność narodowa w Anglii i Irlandyi roku 1812 wynosiła 2,350 milionów 600,000 funtów szterlingów (94,024 mil. zł. pol.), a w roku zeszłym 1823 zmniejszyła się do 2,200 milionów funtów szterl. (88,000 mil. zł. pol.). Podatki w roku zeszłym rachowane są w tém dziele w ilości 64 mil. funt. szterl. (2560 mil. zł. pol.), a dochody narodowe czyli podlegające opłacie 200 mil. funt. szterl. (8 000 milionów zł. pol.) a zatem ciężary publiczne wynoszą przeszło czwartą część dochodów narodowych.

Gazety tutejsze doniosły w zeszłym tygodniu o wynalazku Pana *Bartów*, aby ptaki za pomocą ciepła wylegały się z jaj, co oddawna jest wiadomem na wschodzie. Podobne postępowanie z rybami jest zapewne nadzwyczajniejszem. Rybacy chińscy zbierają troskliwie na brzegu i na wodzie ikrę rybnią, którą potem kładą w skorupę świeżego kurzego jaja, mocno zatykają i kładą pod kurę. Po niejakiem czasie rozbijają skorupę, włożywszy ją wprzód wodę ogrzaną słońcem. Młode rybki wychodzą, i w czystey wodzie utrzymują się póty, póki nie są tak wielkie, aby je do stawu wpuszczyć można. Z tego powodu ikra rybna stanowi znaczny handel w Chinach.

Czytamy w *Korrespondencie Werszawskim* z *Londynu* pod d. 25 stycznia:

Czynią tu przygotowania do otwarcia parlamentu.

Ludność Indyy wschodnich mających 60,000 mil. kwadratów, wynosi do 152 milionów. Po między temi w posiadłościach angielskich jest 83 milionów, w krainach Anglii holdujących 40 milionów, a w niepodległych 9 milionów.

WŁOCHY.

Od granic włoskich dnia 10 stycznia.

(z Gazety Warszawskiej.)

Listy z *Mediolanu* donoszą, iż na przyszłą wiosnę wojsko austriackie we Włoszech odmieni swoje stanowiska. Oddział tego wojska ma się udać do wyższych Włoch. Słychać o wielkim popisie wojska austriackiego, będącego w wyższych Włoszech.

Pomnik zmarłemu Papieżowi *Piusowi VII* ma być ukończony za 3 lata, i postawiony w kościele *s. Piotra* w Rzymie, naprzeciw ołtarza *s. Leona*.

Tego roku znajduje się w Rzymie daleko mniej cudzoziemców, niż było w latach przeszłych.

W Rzymie ustanowiono nową kongregacyą naradczą, którą Ojciec *s.* w potrzebie zwoływać będzie. Członkami jej są Kardynałowie *Della Somaaglia*, *Pacca*, *Gallefi*, *Severoli*, *de Gregorio*, *Cavalcini* i *Rivorala*. Kardynał *Consalvi*, zupełnie wyzdrowiawszy powrócił d. 23 grudnia z *Porto d'Anzo* do Rzymu. Słychać, iż Kardynał *Fesch* niechce odstąpić arcy-biskupstwa Lugduńskiego.

Listy z portów włoskich nad morzem śródziemnem donoszą o wielkich przysposobieniach do wyprawy angielskiej przeciwko *Tunetowi*, która zapewne będzie miała pomysłniejszy dla chrześcian skutek, niż dawniejsza wyprawa Lorda *Exmouth* przeciw *Algierowi*.

Turyn d. 12 stycznia.

(z Gazety Warszawskiej.)

Wczora przywieziono tu z zamku *Montcalier* ciało zmarłego Króla *Wiktora Emanuela*. Dwór nasz włożył żałobę na 6 miesięcy. W końcu bieżącego miesiąca spodziewamy się przybycia *Xięcia Carignona* z *Paryża*.

Liworna d. 28 grudnia.

(z Gazety le Conservateur Impartial.)

Podróżny, teraz przybyły z *Egiptu*, który z tamtąd wyjechał w połowie listopada, donosi, że podczas jego wyjazdu z *Alexandryi*, wystrzały działowe ogłosiły wielkie zwycięstwo, odniesione przez woyska vice króla, nad buntownikami *Shandi*, gdzie przeszłego roku syn jego zdradą zabity został. Skutkiem tego zwycięstwa było 6,000 jeńców, pomiędzy którymi znajduje się familia *Meleka* czyli *Krolika Shandy*, a podług niektórych i sam *Melek*. Ten wypadek przywrócił w tej części wyższego *Egiptu* dawną spokojność, a podróżni i kupcy będą mogli w zupełney spokojności go zwiedzać. Europejczycy, będący teraz w *Egipcie*, winni są wdzięczność teraźniejszemu vice-królowi, który oprócz tego wszystkiego, co uczynił, nie przestaje czynić dla ulepszenia stanu tej pięknej okolicy i zbliżenia jej do stanu, z którego spadła; chce także, ażeby Frankowie, tu niemieszkający, byli więcej poważani, jak w innych częściach *Lewantu*.

Genua d. 3 stycznia.

(z teyże gazety.)

Wiadomości urzędowe, udzielone naszej izbie handlowey, zawierają ważną i szczęśliwą nowinę: po zawarciu nowych układów w *Stambule*, nie tylko że wolna żegluga i handel na morzu czar nóm są zapewnione, lecz że te układy poczęto już uskuteczniać. Wiadomo, iż statek brygantyna *la Conception*, mająca banderę narodową, wyszła bez przeszkody pod żagle do *Odessy*, z ładunkiem grochu, dla wymienienia na inne towary w tym porcie, lub sprzedania go za granicę.

Nie możemy, wyraża jedna z naszych gazet, dążyć naszym żeglarzom przyjemniejszy nad tę wiadomość; znajdują oni w tym nowy dowód oycowskiej troskliwości rządu, jak Najjaśniejszy nasz Monarcha pracuje nad pomyślnością tej części swoich krajów.

FRANCYA.

Paryż, dnia 21 stycznia.

(z *Korrespondenta Hamburskiego*)

Wczora zebrali się ministrowie u strażnika pieczęci.

Vice-Hrabia *Chateaubriand* otrzymał order pruski czerwonego orla.

PP. Thiers, *Miguel*, *Remusat*, *Decaen*, *Damon*, *Rabbe*, *Comquerel*, *Dudois* i *Felix Bodin* podali do dzisiejszey *Gazety Journal de Commerce*, oświadczenie, w którym ogłaszają, iż ponieważ prawo własności gazety *Tablettes Universelles* w inne, im nieznajome, ręce przeszło, przeto od dnia wczorayszego przestali pracować do tej gazety, a tym samym nie przyymują żadney odpowiedzialności.

Czytamy w *Korrespondencie Werszawskim* co następuje: Słychać, iż *Xiąże Carignan* wyjedzie jutro do *Turynu*, na pogrzeb Króla *Wiktora Emanuela*.

Port w *Bordeaux* ma być poprawiony. Rząd potwierdził już stosowne plany. Był minister hiszpańskich stanów, *San Miguel*, przybył do tegoż portu.

Dwór nasz przywdzieje dwumiesięczną żałobę po Królu sardyńskim.

Paryż, dnia 20 stycznia.

(z Gazety Warszawskiej)

Nic nie może dokładniej wystawić dobrego ducha, którym tchną wszyscy mieszkańcy Francji, jak przyjmowanie wojska naszego, wracającego z Hiszpanii. Nie tylko w miastach prefekturalnych dawane bywają uczty dla niego; lecz w każdym miasteczku, w każdej wsi, mieszkańcy wychodzą na jego powitanie. Zosty półk lekkiej piechoty, ciągnąc z *Perpignan* do *Bourgos*, przez departamenty *Gard*, *la Lozere*, wyższej *Ligery*, *Pu de Dome*, *Allier* i t. d. odbywa ciągle tryumfalny pochód.

Dnia 23. Gdy Król Jmé kazał śmiertelne zwłoki *Ludwika XVI* i małżonki jego sprowadzić do kościoła w *St. Denis*, postanowił razem, aby na cmentarzu ś. *Magdaleny*, gdzie przedtem spoczywały, wystawiono pomnik. Budowniczy *Fontaine* zrobił plan tego pomniku, na który w d. 21 stycznia 1815 roku *Monsieur* z Xiążętami *Angouleme* i *Berry* kamień węgielny położył. Jest to kaplica, w kształcie krzyża. Trzy części kończą się polkolem, a w środkowej znajduje się ołtarz w miejscu, gdzie szanowne zwłoki leżały. W półkolu z prawej i lewej strony, mają stać posągi Króla męczyńnika i małżonki jego, a pod nimi grób z kaplicą, gdzie pochowane będą kości, wykopane przy zakładaniu fundamentów, innych ofiar tego okropnego czasu, w którym cnota i talent, oraz dostojność i majątek na rusztowanie katowskie prowadziły. Naokoło są nieco oddalone kolumny. Wystawa okazuje starożytny grobowiec. Idzie się droga, wysadzoną drzewami cyprysowemi; także drzewa otaczają cały pomnik, i oddzielają go od przyległych domów.

Podług zdania sławnego budowniczego *Rondelet*, znajduje się we Francji marmur wszelkiego gatunku, który co do piękności wyrównywa włoskim i hiszpańskim, a nawet nayszacowniejszym starożytnym: lecz przesąd względem cudzoziemszczyzny, zwyczaj i brak należytego obrobienia marmuru krajowego, uczynił nas w tej mierze niejako holdownikami włoskimi. Rzymianie znali bez wątpienia lepiej, niż my, bogactwa kołpalne naszej ziemi; w marmurach naszych znaleźli materiał do wspaniałych i dziś jeszcze rozwalnami swemi zadziwiających pomników w *Lugdunie*, *Vienne*, *Valence*, *Aix*, *Nimes*, *Awenionie*, *Arles*, *Marsylii*, *Tuluzie*, *Bordeaux*, i innych miejscach. Zdumiewamy się nad pięknoscią i rozmaitością marmuru, granitu, porfiru, które nam te szczątki wielkości rzymskiej okazują. Poznajmy kamienie, z których tak kosztowne dzisiaj zabytki są zrobione; wynalezienie ich jest w naszej mocy; bo pospolicie są bardzo blisko, a nawet przy bramach miast. Niektórzy Królowie nasi poznali ogromne korzyści, jakiebyśmy mieć mogli z obrabiania marmurów krajowych. *Franciszek I*, *Henryk II*, *Henryk IV*, kazali pałace swoje zdobić krajowemi tylko marmurami. *Ludwik XIV* wezwał wszystkie prowincje, aby mu dostawiały marmuru, którym pałace swoje w *Wersalu*, *Meudon*, *Marsylii* i *Trianon* przyozdobił. Następujący list *Henryka IV* pisany w tej mierze z *Chamberi* d. 3 października 1600 r. do wielkorządcy Delfinatu, okazuje troskliwość tego Monarchy o dobro powszechne: „Oddawca tego listu, obrabia marmury. Przywołałem go umyślnie z *Paryża*, aby wdział mieysca, gdzie w prowincjach moich *Langwedocyi*, *Prowancyi* i *Delfinacie* są piękne marmury, które łatwo można sprowadzić do *Paryża*, dla zdobienia domów moich *Tuilleries*, w *St. Germa-*

in en Lays i *Fontaineblau*. Proszę W Pana, aby mi ułatwił wszystko, czego potrzebować może, tak dla oheyrzania marmurów, znajdujących się w wielkorządztwie W Pana, jako też dla nakazanego ich sprowadzenia. Wiadomo W Panu, iż lubię marmury; i dla tego sądzę, że i W Pan jesteś ich miłośnikiem, i że wszystko stanie się podług życzenia mego. Niech Bóg weźmie W Pana w swoją opiekę.

TURCYA.

Stambul dnia 18 stycznia.

(z Gazety le Conservateur Impartial).

Zdajesię, że Sultan jest w stałym postanowieniu, podwojenia usiłowań do nowej wyprawy, przeciwko powstańcom. Uzbierają floty, i słychać, że 80 ort janczarów posłanych będzie do *Morei*. Jednakże janczarowie stoicy opierają się temu, jeśli nie będzie wysłany *Sandżak-Szeryf* (chorągiew *Machometa*) i jeśli wielki Wezyr nie pójdzie na ich czele.

P. Rigni, dowodzący oddziałem francuzkim na *Lewancie*, przybył tu wczora na małym brygu wojennym, i jest w gotowości odjechania napowrót do *Smyrny*.

Słychać, że Kapitan basza dowodzić będzie wojskiem lądowem w następnej wyprawie, i że *Reshid Mehemed* Basza, będzie mianowany Baszą *Vekili* dla kierowania, w stopniu jego namiestnika, rzeczami admiralicyi.

P. Minciaki nie jest bynajmniej tu spodziewany przed 20 tego miesiąca, gdyż pora roku jest bardzo zła, i wielkie są śniegi w *Rumelii*.

Stambul dnia 28 grudnia

(z Gazety Warszawskiej).

Któżby się spodziewał (pisze jedna z gazet niemieckich), aby powstańcy jeszcze raz prawie pod bramami stolicy probowali szczęścia oręża swego, kiedy pierwsze ich uderzenie na wyspie *Scio* tyle krwi kosztowało? Powstańcy przywieźli tu wiadomość, iż Grecy zagrozili drugiemu miastu krajowemu w *Smirnie*, a nawet uderzyli na nie, gdy tymczasem druga wyprawa zdobyła powtórnie wyspę *Scio*, krwią zbroszoną, i Turków do warownego zamku zapędziła. Po odebraniu tej wiadomości, rozpostarła się zaraz powszechna trwoga, nawet w *Dywanie*, dzień i noc odbywały się obrady. Nakoniec oddalono wszystkich Ministrów tureckich, i *Said Effendi* objął urząd *Reis-Effendego*. W. Sultan jak słychać jest nadzwyczajnie rozniewniony wypadkami w *Scio* i *Smyrnie*, i po zgromadzeniu *Dywanu* rozkazał, aby kapitan Basza, jak najszybciej wypłynął, i aby całe wojsko lądowe udało się przez *Skutary* na obronę *Smyrny*.

Dnia 31. Nadzwyczajne zgromadzenia *Dywanu* z powodu nadejścia smutnych wiadomości, skończyły się na odmianie ministrów, tak nawet sławny z dyplomatyki *Reis-Effendi* ustąpił miejsca. Urząd jego objął *Sadig Effendi*; został jednak *Kiaja Bejem* (ministrem spraw wewnętrznych) którym dotąd był *Sadig Effendi*, co jest nawet wyższym stopień. Wielki Wezyr *Ali Basza* nie był tak szczęśliwym, zrzucił bowiem z urzędu udał się na wygnanie do *Gallipoli*, gdzie ma czekać dalszego losu. Wielkim Wezyrem został *Gallib Effendi*, który dowodzi wojskiem obozującym nad *Bosforem*. Był dawniej posłem w *Paryżu*, i jest znany z umiarkowanego charakteru swego. Radził, aby niezwłocznie wysłano przeciwko *Peloponezowi* 8,000 wojska, z użyciem nawet janczarów. W ogólności odmiana ta podoba się ludziorzom umiarkowanym, i zdaje się być skutkiem wyprawy Greków do *Smyrny*; na które to miasto uderzyli. Wiadomość o tem sprawiła wielką trwogę w *Stambule*.

Pozwolono drukować. Z polecenia JW. Wojennego Litewskiego Gubernatora
Andrzej Bucharski Rzeczywisty Radca Stanu i Kawaler,

w Drukarni Redakcyi.